

BUITEN

16^E JAARGANG N^O. 24

ZATERDAG 17 JUNI 1922.

Foto C. Steenbergh.

DE PURMER. 1622—1922.

WAAR DRIE EEUWEN GELEDEN EEN UITGESTREKT MEER GOLFDE....

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

EURYALE, DE ONSTERFELIJKE, UIT HET ENGELSCHE VAN CARLTON DAWE (2)	BLZ. 278
DE BLOEMENTUIN, DOOR N. V.	„ 279
DE PURMER, DOOR J. SCHUITEMAKER, CZ. GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 280—283 EN 277
ONTVANGEN BOEKEN	BLZ. 281
EEN KLOEKE VROUW, DOOR A. WERNAS	„ 282
VAN DEN BUITEN (V), DOOR HOUTVESTER	„ 284
HET ZWITSERSCHE NATIONALE PARK, DOOR L., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 284—287
LENTEDAG (GEDICHT), DOOR ANNIE VAN LEEUWEN	BLZ. 286
VOORJAAR, DOOR TINE COOL	„ 286
UITSPRAKEN VAN BUITENLANDERS OVER HOLLAND'S NATUURSCHOON (VERVOLG)	„ 286
WAT IS INSTINCT? DOOR C. BINGHAM NEWLAND (VERVOLG)	„ 287
MET Z'N ACHTEN, ILLUSTRATIE	„ 288

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

EURYALE, DE ONSTERFELIJKE.

(Geautoriseerde vertaling).

EEN ROMAN VAN HET HEDEN EN VERLEDEN.

2) Uit het Engelsch van CARLTON DAWE.

HOOFDSTUK II.

HET STOOMSCHIP „DAMOCLES” ARRIVEERT IN DE THAMES; DE LEZER MAAKT KENNIS MET EEN ZEER BIZONDERE PERSOONLIJKHEID.

DE volgende drie dagen hadden zij het allemaal erg druk. Mrs. Manifold, haar dochter en hijzelf transporeerden naar „Schoonzicht” al wat zij dachten noodig te hebben voor een verblijf van onbepaalden duur. De huisbewaarder en zijn vrouw, gewekt uit hun lange rust, maakten alles in gereedheid als voor de komst van den patroon. Het was zelfs noodig ze herhaaldelyk te zeggen, dat het niet de Professor was, die van het buitenland terug verwacht werd, maar zijn pupil. Daar ze geen van beiden ooit van zoo iemand gehoord hadden, ontvingen ze dit bericht met weinig of geen belangstelling. Het was hun voldoende, dat Mijnheer Robert zei, dat 't waar was.

Oom Peter's slaapkamer werd in orde gemaakt voor Miss Argos; voor zichzelf nam Robert de kamer daarboven, naast het museum. In de vensterkozijnen werden frissche bloemen neergezet, de ramen werden gelapt en schoone gordijnen voor de ruiten gehangen. Uit geheimzinnige kasten kwam oud porselein, terwijl oud zilver voor den dag werd gehaald en gepoetst tot 't weer nieuw leek. Robert Grange had er nooit idee van gehad, dat het oude huis zulke schatten bevatte; niemand wist het, behalve de oude George Estney, die er meer dan veertig jaar mee was omgegaan.

„Er is nog meer”, zei hij op zijn sluwe manier van oud man, „nog heel veel meer. Zelfs de Professor weet niet, wat er eigenlijk in zijn „ouë-steenen winkel” al zoo is”.

Robert geloofde hem graag. De eigenaar was wel de laatste om dit te weten.

In den ochtend van den 27sten was alles op „Schoonzicht” zoo goed en in de puntjes, als werk, dat met verstand gedaan werd, het maar maken kon. Tot den 15en was de maand Juni van dat jaar koud en vochtig geweest, maar in de laatste dagen was er verbetering te constateeren en de 27ste brak aan als een schitterend mooie dag. Grange liep na het ontbijt het heele huis nog eens door en hij was verrukt door het geheel veranderde aanzien, dat het had gekregen. Overal waren bloemen geplaatst, roode en witte rozen. Hij hoopte, dat zij van rozen hield.

Hij bemerkte, dat hij nu bijna met genoeg naar haar komst uitzag. Wat hem tot nu toe als een vervelend karweitje was voorgekomen, om geen harder woord te gebruiken, was langzamerhand een interessant geval voor hem geworden. In de paar laatste dagen, terwijl hij alles voor haar komst in gereedheid bracht, had hij uit den aard der zaak vaak aan haar gedacht; hij had zich voorgesteld hoe zij er zou uitzien, waar ze wél en waar ze niet van hield, en hij hoopte van harte, dat zij de moeite zou waardeeren die men zich voor haar getroost had. Als ze geen andere taal sprak dan Grieksch, voorzag hij ontelbare bezwaren en misschien eenig amusement. Een meisje, dat niet anders dan Grieksch sprak, kon zichzelf en anderen in allerlei moeilijkheden brengen, die zoowel ernstig als amusant konden zijn.

Zoo vroeg als hij verwachtte, dat het kantoor der Maatschappij geopend was, schelde hij het op en vernam, dat de Damocles vertraging had gehad en niet vóór den volgenden dag binnengaats werd verwacht. Zou hij ze tegen vijf uur nog eens willen opschellen? Dat deed hij, en toen werd hem gezegd dat het schip den volgenden morgen met vloed het dok zou binnenloopen, dat zou dus zoowat tien uur zijn.

Onnoodig te zeggen, dat hij er vroeg was en dat hij aandachtig naar het schip tuurde, toen het langzaam door de sluisdeuren werd binnengeloodst. Zoodra het vastgemeerd lag en de brug was uitgelegd, was hij een der eersten die ze betrad. Met belangstelling keek hij naar de gezichten, die over de verschansing op hem neer keken, want hij was overtuigd, dat hij haar zou kennen; hij was er zeker van. Er waren niet veel passagiers, misschien een twaalftal, en het waren voornamelyk uitheemsch uitziende mannen met bruine gezichten en zwarte snorren, die sigaretten rookten. De vrouwen waren blykbaar uit den boerenstand, die achterdeks gereisd hadden en die nu met uitdrukkinglooze, onbewegelyke gezichten stonden te kijken naar dit voor haar vreemde schouwspel.

Zoodra hij op het dek was, keek Robert vluchtig om zich heen, en toen hij een officier zag, wendde hij zich tot deze.

„Ik ben gekomen om Miss Argos af te halen”, zei hij. „Is zij aan boord?”

„Jawel, mijnheer. Wilt gij even mee gaan, dan zal ik u bij den kapitein brengen”.

Hij bracht hem naar het voorschip en eenige treden op naar het bovendek, waar hij, bij de verschansing onder de brug, den kapitein zag staan, in ernstig gesprek gewikkeld met een anderen man.

„Pardon, mijnheer”, zei de officier, „maar deze heer komt Miss Argos halen”.

De kapitein excuseerde zich bij den persoon met wien hij in gesprek was en trad op hem toe. Hij was een vierkante man met een baardig gelaat en met kleine, grijze oogen, die schitterden tusschen ontelbare rimpels.

„Dan bent u Mr. Grange?”

„Jawel”.

„Professor Greenshaw noemde uw naam toen hij Miss Argos aan boord bracht”.

„Was mijn oom gezond?”

„Hij scheen volkomen in orde te zijn, mijnheer. Hij had zelf willen meekomen, maar op het laatste oogenblik heeft de Regeering hem op reis gestuurd naar een der eilanden”.

„Heeft hij u ook nog brieven voor mij meegegeven?”

„O neen; hij kwam zoo maar eventjes mee.”

Net iets voor hem, dacht Robert. Hij zou oneindig meer belangstelling getoond hebben als hij een geschonden Grieksche vaas had moeten verzenden.

De kapitein wachtte tot zijn bezoeker het gesprek hervatte.

„Ik hoop, dat u een goede reis hebt gehad, kapitein?”
„Zeer goed. Een beetje woelig in de Baai, maar niet de moeite waard”.

„En Miss Argos?”

„Zeer goed. Laten wij haar gaan opzoeken”.

Ofschoon Robert er niets van zei, vond hij het wel wat vreemd dat het meisje niet op het dek was, om hem te ontvangen. Dit wegblijven was niet bepaald vleidend; ook wees het niet op een zeer gevoelig karakter. Om de waarheid te zeggen, voelde hij zich een beetje teleurgesteld, en ofschoon hij het voor zichzelf niet wilde bekennen, was zijn enthousiasme al wat bekoeld. Zoo zou hij niet iemand behandeld hebben, die hem in een vreemd land was komen begroeten.

Daar zij noch op het boven-, noch op het benedendek te vinden was, bracht de kapitein hem naar den salon, en daar vonden zij haar in ernstig gesprek met een kleinen, donkerkleurigen man.

Toen hij dichterbij kwam hoorde hij den klank van een vreemde taal, die naar hij vermoedde Grieksch was, ofschoon hij er geen letter van kon verstaan. Het vreemde van de zaak was, dat noch de man noch de vrouw de minste notitie namen van de komst van hem en den kapitein, en eerst toen deze vlak voor hem ging staan, schenen zij zijn aanwezigheid te bespeuren.

„Miss Argos,” zei hij, „dit is Mr. Grange, de neef van Professor Greenshaw, die u komt halen”.

„Welkom in Engeland, Miss Argos,” zei Robert, haar de hand toestekend.

Zij scheen dit heelemaal niet op te merken, maar toen zij hem langzaam het hoofd toekeerde, werd hij onmiddellijk getroffen door haar buitengewone, bleeke schoonheid. Nog nooit had hij zulk een treffend gezicht of zulke opmerkelijke oogen gezien. De gelaatstint, ofschoon blank en beslist gezond, was absoluut kleurloos. Aanvankelijk vond hij de zonderlinge bleekheid van haar gelaat abnormaal, bijna angstaanjagend; er was geen spoor van kleur in het gansche gezicht behalve de mond, waarvan de lippen rood en prachtig gevormd waren. Dit contrast gaf een vreemd en treffend effect.

Zij bekeek hem langzaam van het hoofd tot de voeten, met oogen, die ver van elkaar geplaatst waren, onder prachtig gewelfde wenkbrauwen. Haar haar was zwart, diep zwart, met wat hem toescheen (het kon een lichteffect geweest zijn) een gouden glans erin.

„Gij hebt de oogen en den neus van Jason,” sprak zij in een langzaam, klankvol Engelsch, dat onwezenlijk leek in de alledaagsche omgeving van den scheeps-salon. Maar hij was zoo blij dat hij haar zijn moedertaal hoorde spreken en dat nog wel zoo uitstekend, dat hij weinig lette op de woorden, al voelde hij de vreemdheid van deze begroeting.

Toen keerde zij zich tot den man naast haar en sprak tot hem in de zachte, melodieuze taal, die hem zoo vreemd was en curieus genoeg, toch niet heelemaal vreemd leek, ofschoon hij er geen woord van verstond. Haar geleider antwoordde in dezelfde taal, ofschoon men dadelijk een verschil van uitspraak hoorde. De woorden die uit haar mond klonken als plechtige muziek, verloren al hun schoonheid als hij ze uitsprak.

„Dit is Mr. Paul Zelmis,” zei de kapitein bij wijze van introductie.

Mr. Zelmis stak z'n hand uit en glimlachte, en daarbij scheen zijn korte, puntig uitlopende snor op te krullen om zijn neus, of zijn neus zich te verlengen over zijn snor; het was moeilijk te zeggen wat van de twee gebeurde.

„Het is mij zeer aangenaam kennis met u te maken, mijnheer,” zei hij in uitstekend Engelsch. Maar het viel Robert op, dat de dikke hand koud was en dat de vingers de zijne niet drukten.

„Dank u,” zei Robert, en toen voegde hij er als beleefdheidsformule aan toe: „Ik hoop dat gij een prettige reis hebt gehad”.

„Wonderbaar,” zei Mr. Zelmis.

Zijn oogen zochten onbewust het gelaat van Miss Argos. Het waren kleine, schichtige oogen, met zwarte wenkbrauwen, die te dicht bij elkaar stonden en waarboven zwarte streepjes stonden, die den indruk gaven dat hij halve wenkbrauwen had. Dat wil zeggen, van den neus tot halverwege de oogen waren de wenkbrauwen tamelijk dik; dan schenen ze ineens op te houden en naar boven toe te verdwijnen. Het waren vreemdsoortige, antipathieke wenkbrauwen.

Maar toen die kleine, zwarte oogen in haar ernstige, grijze oogen keken, schenen zij al hun onaangename sluwheid te

verliezen. Zij werden aandachtig, bijna eerbiedig. Robert begreep bij intuïtie dat de kleine man deze opmerkelijke vrouw vereerde.

„Mr. Zelmis heeft mij prachtig door het vervelende der zee-reis heen geholpen,” sprak zij. „Hij spreekt de taal der goden”.

Robert glimlachte. De jonge dame scheen buitengewoon patriottisch te zijn. Enfin, hij kon het haar niet kwalijk nemen.

„Gewoon Engelsch is goed genoeg voor ons, niet waar, Mr. Grange?” zei de kapitein glimlachend.

„Miss Argos spreekt van het doode Grieksch, wat gij oud-Grieksch noemt,” legde Zelmis uit.

„Het levende,” zei Miss Argos.

„Ja, het levende,” antwoordde hij nederig, „het onsterfelijke”.

Dus was de taal, die zij gesproken hadden, het antieke Grieksch. Hij vond het feit op zichzelf heel interessant, maar toch niet bijzonder belangrijk. Oom Peter, die een beroemd geleerde was waar het de Grieksche taal betrof, zou zeker die knapheid van haar bijzonder aantrekkelijk vinden. Hij dacht er over na, of dat misschien een der redenen was geweest, waarom hij haar als zijn pupil had aangenomen.

„En nu,” zei de kapitein, „geef ik dus de dame die aan mijn zorg was toevertrouwd, na volbrachte reis, gezond en wel aan uw hoede over. U zult het den Professor zeker wel willen melden?”

„Ongetwijfeld; en veroorloof mij u uit zijn naam te bedanken”.

„Het zal mij altijd een genoegen zijn Professor Greenshaw van dienst te kunnen wezen”, was het antwoord. „Hij zei, dat hij hoopte de thuisreis den volgenden keer met mij mee te kunnen maken”.

Hij stak Miss Argos de hand toe.

„Denkt u er aan, dat u mij beloofd hebt, als gij naar Griekenland terugkeert, met mijn schip de terugreis te maken”.

„Als ik naar Griekenland terugkeer”, zei ze.

Het viel Robert op, dat het handgeven van beide zijden heel vluchtig geschiedde. De zeeman scheen het zoo gauw mogelijk voorbij te willen hebben en zij nam het bijzonder kalm op en als iets heel gewoons. *(Wordt vervolgd).*

DE BLOEMENTUIN.

Na lang wachten is eindelijk de heerlijke verkwikkende regen gekomen, en indien we nog wat te planten hebben, moeten we nu direct aan den gang, want bij donker vochtig weer gaan de planten direct aan den groei. Ook kunnen we nu heel goed onze tweejarige planten zaaien, we kunnen dan het volgend jaar mooie zware pollen daarvan hebben. Een zeer bekende is de judaspenning. (*Lunaria*), welke zoowel bloeiend als gedroogd door velen geliefd is. Een niet minder bekende is de Muurbloem (*Cheiranthus*). Een ieder kent deze bloem, welke juist door haar heerlijke zoete lucht zoozeer is gewild. De bloemen zijn bruinachtig fluweel, met eenige afwijkingen van licht tot donker bruin. De muurbloem wordt meestal in het voorjaar te koop aangeboden tegelijk met de geurige narcis (*Poeticus ornatus*), dit is de witte narcis met rood hartje. Deze twee geurige bloemen gaan haast altijd samen, alhoewel laatstgenoemde natuurlijk een bolgewas is. Voor tweejarige zaaibloemen komen verder in aanmerking de Madeliefjes, die met violen en Primula's zich zoo bijzonder goed leenen voor perkbeplanting. Verder hebben we nog het Vingerhoedskruid (*Digitalis*), de Tuinklokjes (*Campanula*), de Ridderspoor (*Delphinium*), Papavers en vele andere welke alle vallen onder de tweejarige zaaibloemen en nu met succes kunnen worden gezaaid, liefst in een bakje in de open lucht of onder glas, en verspeend zoodra ze groot genoeg zijn; ze moeten natuurlijk vorstvrij worden bewaard. Reeds zien we op de rozen hier en daar het „wit”, waardoor vooral het blad wordt aangetast, vooral snelgroeiende klimrozen kunnen daar veel last van hebben. We bestrijden dit door met een verstuiver flink de blaadjes met bloem van zwavel te bestuiven. Ook bladluizen vertoonen zich. Die bestrijde men door de bladeren te bestrooien met tabaksstof. Het liefst doet men dit als het blad vochtig is, b.v. 's ochtends als het flink heeft gedauwd. Na eenige dagen spoelt men met helder water de tabaksstof er weer af. Indien ge Lievenheersbeestjes in Uw tuin hebt, doodt ze niet doch breng ze over op de rozen, daar ze vele bladluizen verdelgen.

3 Juni.

N. V.

Foto C. Steenberg.

HET MIDDELPUNT VAN DE PURMER, MET DE KERK EN DE SCHOOL.

1622 - DE PURMER. - 1922

Het bedijken van Meren en het brengen van schadelijke verderfelijke wateren tot goed land, is een van de noodwendigste, profijtabelste en Godzaligste dingen van Holland. LEEGHWATER.

ER zijn geen schooner bladzijden in ons geschiedenisboek dan die van onzen kamp met het water. Het water is altijd onze vriend, maar tegelijkertijd onze gevaarlijkste vijand geweest. Onze geheele geschiedenis door hebben de rivieren en de zee de beste verbinding gevormd van ons land met de andere landen van de wereld. Maar zoo lang ons land *ons land* is, hebben we moeten strijden met onzen ervijand, het water, en in nooit ophoudenden strijd 'n reuzenstrijd, hebben we in letterlijken en in figuurlijken zin ons hoofd boven water weten te houden. En nog is de waterwolf niet dood: de verschrikkelijke overstroming van 1916 heeft 't ons maar al te duidelijk geleerd. Nooit kunnen we tegenover *dien* vijand de leus aanheffen: „Geen man en geen cent!” — als er sprake is van ons gereed te maken en paraat te blijven om hem te bekampen.

De bange worsteling tegen onzen ervijand, het groote en machtige Spanje, had reeds meer dan een halve eeuw geduurd. Onze vijand had zich ten laatste gedrongen gezien over vrede te onderhandelen. Maar inplaats van den vrede kregen we in 1621 een wapenstilstand. En onze wakkere, kranige voorvadersen gebruikten dien rusttijd uitstekend. 'n Reeks van glorie-rijke overwinningen behaalden ze door *landaanwinning*. Hoe glanst niet naast de namen der helden te land en ter zee, onze Oranje en Nassau's, onze Piet Heins en zoovele anderen, die van *Jan Adriaansz. Leeghwater*, den eenvoudigen molenmaker te de Rijp, het waterbouwkundig genie, in al z'n nederigen eenvoud één der allergrootsten onder de grooten, die ons landje heeft voortgebracht.

De dichter Helmers zegt 't zoo welsprekend:

„Stijg Beemster! Purmer, stijg, meldt welige valeien,
Op wier geklaverd veld thans vette kudden weien,
Vermeldt den voorspoed, aan der oudren vlijt verplicht!
Uw welvaart zegt ons meer dan 't schoonste lofgedicht.
O grond! in vroegere eeuw in schuimend nat bedolven,
O grond, door 't voorgeslacht gewoekerd uit de golven,
Gij dondert ons in 't oor met onweerstaanbre kracht:
Bemint uw vaderland, aanbidt uw voorgeslacht!”

De *Purmer* behoorde tot één der talrijke meren, die Noord-Holland vroeger bezat. Het meer gaf aan de omliggende dorpen een toereikend bestaan door zijn visch, vooral behoorde daartoe de uitmuntende paling, die voor een groot deel naar Engeland werd vervoerd. Bij het ontstaan van de Zuiderzee, in en na 1170, verkregen die meren een hooger waterstand, die gevaarlijk werd voor de visschersplaatsen in de nabijheid. In 1212 werd o.a. het dorp Purmer door een watervloed verzwolgen. Bij dezen vloed kwamen meer dan 60.000 menschen om, en een groot aantal dorpen ging geheel of gedeeltelijk verloren. Het westeinde van het dorp bleef alleen behouden. Dit gaf 't ontstaan aan *Purmerende*.

Het zou niet de laatste watervloed zijn, die Noord-Holland teisterde. In verband met den geweldigen vloed van 1403 vermelden de oude Kronieken, dat in het Purmermeer een zee-mermin is gevangen, die bij den mond van 't watertje, dat het meer verbond met de Zuiderzee, gevangen werd. Deze zee-mermin is naar *Edam* gebracht, heeft volgens de legende onze taal geleerd en ook kousenbreien, en is later in Haarlem gaan wonen. In Edam is in 't museum haar beeltenis te vinden. Ongeloovige menschen zeggen, dat dit wondermensch een schipbreukelinge is geweest, uit Noord-Schotland afkomstig, en dat ze bij een stormvloed in 't meer was gedreven. Het wapen van den polder is een zee-mermin op een schild, geflankeerd door twee melkmeisjes uit Edam. Volgens 't verhaal hadden

deze twee de zeemeermin gevonden. 't Moet echter een zeer bijzondere meermin zijn geweest, want, zooals men weet, waren deze schepsels gewoonlijk half mensch, half visch, maar op 't wapen staat 'n naakt vrouwebeeld *zonder staart*. De prent, hiernaast afgebeeld, geeft intusschen wèl aanleiding te vermoeden, dat ze zich in het bezit van een staart mocht verheugen.

Toen in 1608 het *Beemstermeer* was bedijkt, verzochten de steden Edam en Monnikendam octrooi tot het bedijken van de Purmer. Eerst in 1627 werd dat hun verleend en in 1618 werd met de bedijking begonnen. Door de ongelijke hoogte van de landerijen moest de polder verdeeld worden in onderdeelen met afzonderlijk waterpeil. In 1622 was het meer droog. Al mijn pogingen, om den juiststen *datum* te vinden, mochten niet slagen; het schijnt, dat dit nergens is aangeteekend. Spoedig nadat het werk voltooid was, werd overgegaan tot verkaveling, het aanleggen van wegen en het graven van slooten. Als 'n bijzonderheid heeft iemand, die goed bekend is met de Vaderlandsche geschiedenis van De Purmer mij verteld, dat bij 't toewijzen van de landerijen, degenen, die aan de loting deelnamen, vooraf hun mouwen moesten opstroopen om eventueel bedrog te voorkomen.

Weldra trokken de eerste bewoners den nieuwen polder binnen. In 1634 werd het eerste kind geboren, 'n meisje, en haar vader liet haar doopen met den naam van *Purmertje Pieters*. In 1633 werd de eerste school gebouwd. Het was een houten gebouw, dat in 1759 vervangen werd door een steenen. (Zie de afb. op de vorige bladz.). School en onderwijzerswoning waren aaneengebouwd. Het schoolhuis staat er nog; de schoollokalen worden thans niet meer gebruikt, daar er later een nieuw schoolgebouw naast is gebouwd. Reeds bij 't begin werd bepaald dat van elke honderd morgen er één zou moeten dienen voor stichting en onderhoud van kerk en school. Eerst in 1865 werd (tegenover de school) een kerk gebouwd. Vóór dien tijd gingen de bewoners naar de omliggende plaatsen te kerk.

Een Schepen, later Burgemeester van Amsterdam, *Volkert Overlander*, heeft in 1622 een kasteel in de Purmer, dichtbij Ilpendam, doen bouwen, reeds vóór het meer bedijkt werd. Dit hoogste gedeelte was reeds boven water vóór het meer werd drooggelegd. Het slot, *Ilpenstein* geheeten, kwam achtereenvolgens bij erfenis in 't bezit van verschillende leden der aanzienlijke Amsterdamsche familie de Graeff. Thans bestaat het niet meer.

In 1732 telde *de Purmer* 102 huizen en in 1743 waren er 110. Meer malen werd de Purmer met doorbraak bedreigd, o.a. bij den watervloed van 1825 en dien van 1916. Gelukkig werd telkens het gevaar afgewend.

De Purmer is plaatselijk verdeeld onder Edam, Ilpendam Monnikendam en Purmerend. In 1889 had de polder 80 boerderijen, een aantal kleinere woningen en 17 watermolens, waarvan er 5 uitmaalders waren.

De fraaie buitenplaatsen, die een sieraad van den polder zijn geweest, zal men er thans helaas te vergeefs zoeken.

Tot voor enkele jaren bestonden de bewoners uitsluitend van zuivelbereiding, vee-fokkerij en vetweiderij. In den „mobilisatie-tijd” is daar echter verandering in gekomen, daar 'n aantal weiden „gescheurd” zijn. Nu voeren de land- en tuinbouwers van de Purmer aardappelen, bieten, peulvruchten, graan en tuinbouwgewassen uit. In 't Zuidelijke deel, *de Nes*, wordt turf gemaakt.

Er is één kerk en één school. De bewoners plm. 700 in aantal, zijn voor het 6/7de deel Protestant; de anderen zijn Katholiek. De oppervlakte is 2600 H.A. en de grond ligt 4½ M. onder A. P. Voor de „uitmaalders” is 'n uitstekend stoomgemaal in de plaats gekomen, zoodat de inwoners nooit last hebben van 't overtollige water. Natuurlijk is de verdwijning van de oude windmolens de schoonheid van den polder niet ten goede gekomen. *)

Op 31 Augustus, 1 en 2 September zal in de Purmer worden feestgevierd om 't feit van de drooglegging te herdenken. Een land- en tuinbouwtenoonstelling,

*) De bijzonderheden omtrent de Purmer, zooals de polder thans is, dank ik aan de welwillendheid van den heer P. Blokker, Hoofd der School te Purmer.

DE WILDE ZEE-VROUW, DE WELCKE GHEVANGHEN WERDT IN 'T PURMER MEER.

een kinderfeest, een harddraverij, ringrijderij, misschien zelfs een optocht, staan op 't programma. Bij de school zal een gedenkteken voor Leeghwater worden opgericht. Zoo zal de bevolking op waardige wijze getuigen van wat ze op landbouwgebied presteert, en uiting geven aan haar vreugde over het bestaan, gedurende drie eeuwen, van 't aan hen allen zoo dierbaar plekje grond.

J. SCHUITEMAKER Cz.

Ontvangen boeken.

W. L. & J. Brusse's Uitgeversmaatschappij te Rotterdam zond ons een nieuwen roman van Alie Smeding: „Sterke webben”, en den tweeden druk van William J. Long's „Kijkjes in het dierenleven”, vertaald door Cilia Stoffel.

Foto C. Steenbergh.

KIJKJE LANGS EEN DER WEGEN IN DE PURMER.

EEN KLOEKE VROUW.

MET ontroering werd over de geheele wereld het bericht van Shackleton's dood vernomen. De deelneming beperkte zich in een geval als dit niet tot het geboorteland van den afgestorvene. De beschaving, de wetenschap, de wereld trof hier een gevoelig verlies. Vòòr alles was hij een dienaar der wetenschap en de vrucht zijner ervaringen zou niet alleen de Britsche natie, waarvan hij een edele zoon was, ten goede zijn gekomen, doch gemeengoed zijn geworden der gansche menscheid. Nimmer heeft het ontbroken aan mannen, die voor hun exploristische idealen alles, tot hun leven toe, over hadden. We denken hier aan een Amundsen, een Cook, een Mikkelsen, een Lorentz en ietwat verder terug in de historie aan een Guinard, een Stanley en niet te vergeten aan onzen dapperen Barendsz en Heemskerk en nog zoovele anderen. Dat waren en voor een deel *zijn* de mannen van het ware J.P. Coen-type; de kaerels van het kloeke woord: „ende desespereert niet”; dat zijn de helden der menscheid die hun harde en onbuigzame en onverzettelijke koppen onder elke ramp en tegenspoed hebben hooggehouden!

De dood van Shackleton geeft ons aanleiding hier een welhaast vergeten Nederlandsche vrouw te herdenken, die ruim een halve eeuw geleden als slachtoffer viel van haar onverwoestbare reis- en trekklust en haar zucht naar kennis. Waar het hier een *vrouw* betreft, kunnen we dit nog te meer bewonderen als we ons tevens voorstellen hoe primitief het reizen in die tijden was, vergeleken bij thans, en welke geweldige rampen haar op hare tochten troffen.

In 1835 werd te 's-Gravenhage geboren Alexandrina P. F. Tinne, dochter van Philips Frederik Tinne en diens tweede vrouw, de oudste dochter van den Admiraal Theodoor Frederik Baron van Capellen. (Het geslacht der van Capellens stierf in 1899 uit; zie Ned. Adelsboek jrg. 1913.).

De heer Tinne was gezantschapssecretaris in Engeland, later secretaris van het bestuur van Demerary, en vestigde zich ten slotte als koopman te Liverpool, alwaar hij genaturaliseerd werd. Hij overleed in 1844 tijdens een reis door Frankrijk, Italië en Zwitserland, en de toen 9-jarige Alexine vergezelde hem reeds.

Drie jaren later zou het reizen en trekken eerst goed aangeven. Na een twee-jarig verblijf te Pau, vanwaar uit verschillende reizen op het Pyrenee'sche schiereiland werden ondernomen, kwam Mevrouw Tinne met haar dochttertje in 1849 naar den Haag. Voor hèn kort slechts! Wederom was het Spanje dat de reislust wakker riep. Daarna werd geheel Scandinavië doorgetrokken en nog een jaar later (1855) gingen de dames Tinne naar Zuid-Duitschland, met het plan om een gedeelte van den winter te Weenen door te brengen. Door de aldaar heerschende cholera werd dit voornemen verijdeld en Noord-Italië bezocht. Vanuit Triëst wilde men nu Noordwaarts reizen, doch het was als woeien hen vanuit het rijke zonnige Oosten de balsemende geuren tegemoet en . . . „De stoomboot lag gereed om naar Egypte te vertrekken en wij gingen mede! . . .” schreef Mevrouw Tinne. Van haar prille jeugd af was het een vurige wensch van freule*) Tinne geweest om Afrika te bezoeken en deze eerste reis er heen zal haar, met haar voor natuurschoon zoo ontvankelijk gemoed, wel een

schat van overweldigende indrukken en een voortdurend en onverdeeld genot geschonken hebben. De Nijl werd tot tweemaal toe opgevaren tot in Nubië. Het Heilige Land, Beyroeth, Tripoli en Palmyra werden bezocht en over Constantinopel, Athene, Triëst, Weenen, Praag en Dresden werd de terugtocht volbracht.

Deze reis is als een verkenningssuitstapje te beschouwen, want toen in 1861 de dames Tinne zich in Kaïro vestigden, was dit met het doel om zich daar degelijk voor te bereiden tot een grootsch opgezetten tocht naar den Boven-Nijl en het binnenland van Afrika.

Dr. Kotschy, botanicus uit Weenen, schrijft als inleiding tot het prachtwerk „Plantae Tinneanae,” dat het voornaamste doel dezer reis was om bekend te worden met de Ethiopiërs langs de oevers van den Nijl, die bij menigte als slaven werden verkocht. De dames Tinne wilden, voor zoover dat in haar vermogen was, medewerken tot afschaffing van dien schandelijken en bij de wet verboden handel. Liefde voor de wetenschap en zucht tot uitbreiding harer kennis bewogen

haar ook tot deze gevaarlijke onderneming.

Op 9 Januari 1862 vertrokken, bereikte men via Khartoem en na vele wederwaardigheden op 11 September Sinte Kruis, waar Oostenrijksche Katholieke zendelingen eene missie hadden gevestigd, die evenwel wegens het ongezonde klimaat aldaar, verlaten moest worden.

Men had onderweg meermalen groote booten vol slaven ontmoet, die de heftigste verontwaardiging en de diepste deernis der beide kloeke vrouwen opwekte. Verscheidene dier ongelukkigen werden door hen losgekocht. Na enkele dagen vertrok men van Sinte Kruis en bereikte op 30 September d.a.v. Gondokoro, van waaruit men verschillende excursies in de omgeving maakte. Spoedig evenwel noodzaakte het moordende klimaat hen naar Khartoem terug te keeren. Behalve het grootste deel der manschappen, had ook freule Tinne zelf van heftige koorts te lijden.

In Khartoem terug werden direct voorbereidingsgetroffen tot een nieuwe reis. Had men den afloop hiervan kunnen voorzien, voorzeker zouden het plannen gebleven zijn. Men wilde thans de nog onbekende streken ten Westen van de

Bahr-el-Gazal onderzoeken, hopende op belangrijke, de wetenschap verrijkende ontdekkingen. Twee geleerden, de heeren von Heuglin, geograaf en Dr. Steudner, geneesheer en natuurkundige, waren mede van de partij. Zij gingen per zeilschip vooruit (25 Januari) teneinde Meshra-el-Rek te bereiken, alwaar de rest der expeditie zich zou aansluiten. Men ontmoette elkander 10 Maart. Van Meshra-el-Rek moest de tocht over land verder gaan, hetgeen door het onvoldoende aantal dragers ondoenlijk bleek. Wèèr gingen de beiden geleerden vooruit met een deel der bagage om een geschikte plaats te zoeken waar men kon kampeeren gedurende den in aantocht zijnden regentijd. Zij trokken de rivier Djur over, doch moesgevolge der ongezonde lucht ziek werd en binnen enkele daeken stierf. De heer von Heuglin trok nu alleen verder en derde-vijftig dragers naar de flotille terug.

Op 17 Mei werd nu door de geheele expeditie de landreis aanvaard. Ongelooflijk waren de moeilijkheden waarmee men te kampen kreeg. Stormen, regens, hagel, koorts enz.,

*Dit is Leech-waters Beeldt. Aenschouwers, siet vrij toe,
Syn geest, die altyt werckt, en Nimmermeer wert moe
Aen tgeen zyn Vaderlandt, tot welstant kan verstrecken,
Zich in syn Meer-boeck zal, tendeel den u ontdekken:
Wat d'ander rest belangt, die spreijt zich wijt en breet,
En vat in syn Vernuft, wat Iemant wist off weet.*

J. d. Keyser delinavit

2.2. Schipper.
S. Savry Schulp.

JAN ADRIAANZ. LEEGHWATER.

Foto C. Steenbergh.

EEN DER OUDSTE BOERDERIJEN IN DE PURMER.

doch de moed der vrouwen bleek niet spoedig uitgeput. Eindelijk werd het weer iets beter en de tocht begon rijke vruchten op te leveren voor het merkwaardige herbarium, dat later aanleiding gaf tot de uitgave der „Plantae Tinneanae”. Al verzamelende bereikte men Wau, Bongo en eindelijk Kulanda, alwaar gerust werd. De schoonheid der natuur tartte iedere beschrijving. Sporen van olifanten en giraffen trof men meerdere malen aan. De rust in Kulanda werd 11 Juli wreedelijk verstoord. Mevrouw Tinne werd zwaar ziek, en met hoeveel zorg en teederheid freule Tinne haar ook verpleegde, de zieke overleed negen dagen later. Het leek of nadien alles samenspande om de achtergeblevenen tegen te werken en te ontmoedigen. De terugtocht, waartoe wèl direct bevel gegeven werd, doch die uithoofde van de weersgesteldheid niet zoo vlot beginnend, werd een ware lijdenstocht. De twee uit Holland meegenomen kameniers stierven de een na de ander en de jongste van haar werd door freule Tinne, die een wonder van geest- en veerkracht bleek, zes maanden achtereen trouw opgepast. Men kon eindelijk in Februari 1864 weer optrekken en 29 Maart d.a.v. kwam men te Khar-toin. Een treurige terugkomst!

Na enkele weken rust en afzondering, die haar geschokt gestel eenigszins in evenwicht brachten, moest aan terugkeer naar Kaïro gedacht worden. Ook op deze reis werden de ongelooflijkste moeilijkheden getrotseerd en die wederwaardigheden uitvoerig lezende, staat men verstomd over het geweldige uithoudingsvermogen en den heldhaftigen moed dezer merkwaardige vrouw.

Eindelijk, in het laatst van 1864, kwam zij te Kairo. Haar gevolg bestond uit vrijgekochte negers en negerinnen uit Soedan. Velen hunner heeft zij tijdens de juist bij aankomst woedende cholera-epidemie in Egypte, zelf met de grootste zorg en liefde verpleegd.

Dat zij het jaar daarop (1865) met haar gevolg sloop ging en verschillende eilanden, de Levantijsche kusten, Italië enz. bezocht, behoeft ons niet te verwonderen. Het reizen en trekken was haar een tweede natuur geworden. Nog een jaar later nam zij te Toulon een met Hollandsche matrozen bemand jacht over, dat haar broeder in Engeland voor haar gekocht had. Zij vertrok hiermee naar Algiers, waar zij den winter overbleef in de omgeving der stad.

Lang had zij echter ook dáár geen rust.

Haar immer bezigen geest zon op nieuwe avonturen, en het opgemaakte reisplan dat zij zich voorstelde uit te voeren, zou menig bereisd man in onze dagen te kras voorkomen. Zij wilde de Algerijsche Sahara doortrekken, eenigen tijd te Toeggoert verblijven en dan haar weg vervolgen tot in het hart van Afrika! Het waren de omstandigheden die haar dwongen dit plan op te geven. Na een gelukkig begin, waaromtrent haar vrienden de meest opgetogen brieven ontvingen, werd het gezelschap verontrust door benden opstandelingen en bleek de terugtocht noodzakelijk. Deze terugtocht had tot doel om zoo spoedig mogelijk de kust te bereiken, teneinde over zee naar Tripoli te gaan en van daaruit zuidwaarts door te dringen. Na een geweldig vermoeiende en afmattende reis werd Philippeville bereikt, alwaar moeraskoorts het geheele gezelschap teisterden. Gedurende vele dagen was freule Tinne alleen met twee negerinnen op de been en moesten de anderen verzorgd worden. Eindelijk schepte men zich in en via Tunis en Malta werd Tripoli bereikt. Met de voorbereidingen voor haar stoutmoedigen

tocht, welke ook de laatste zou zijn, werd niet getalmd. Over Ghadames en Moerzoek wilde zij Ghât bereiken en vandaar zoo mogelijk verder doordringen. In Moerzoek gekomen, dat zij in een-en-dertig dagen bereikte, besloot zij om na ingewonnen informaties, naar Borneo te gaan. Hiertoe waren een aantal zaken noodig waarop het wachten haar te lang zou duren en weshalve zij zich voorstelde in de nabije omgeving verschillende excursies te maken. Zoo wilde zij, na een toegezegde bescherming van een der opperhoofden, de Toearegs gaan bezoeken. Het schrijven waarin deze plannen zijn ontvouwd is het laatste dat men van haar ontvangen heeft. Na een bezoek aan het bewuste opperhoofd (sheik Ikhenoukhen) ging de kleine karavaan zuidwaarts teneinde Ghât te bereiken. Slechts twee Europeanen be-

vonden zich bij het gezelschap, n.l. de matrozen Cornelis Oestmans van Groningen en Adriaan Jacobse van Zierikzee. (Kees en Arie).

Onder de kameeldrijvers nu liepen eenige onbetrouwbare elementen, die met behulp van een troepje zwervende en arrogante Toearegs geld en sieraden hoopten los te krijgen. Een woordenwisseling tusschen de beide matrozen en de kameeldrijvers was oorzaak van een beslist vijandige houding en toen op een gegeven oogenblik onze Cornelis, van achteren beslopen, door een lansstoot vermoord werd, was dit het sein tot een algemeenen overval waarbij ook freule Tinne het leven liet. De weinige bijzonderheden, die nog bekend zijn, danken wij in hoofdzaak aan haar trouwen bediende, de Soedanees Fourré, die, zelf gewond en langen tijd bewusteloos, later een vrij getrouw verslag van het gebeurde kon geven.

Zoo stierf deze edele vrouw, wier warm-kloppend hart en nobele menschenliefde door allen die haar gekend hebben als om strijd geroemd werd. Zij neemt weliswaar geen allerèerste plaats in onder de bekende ontdekkingsreizigers, doch zeer zeker een voorname en bovenal een eereplaats en op hare

Foto C. Steenbergh.

IN DE PURMER.

daden, haar zeldzamen moed en opofferingsgezindheid mogen wij, als hare landgenooten, met recht trotsch zijn.

A. WERNAS.

*) Zij had door haar geboorte geen aanspraak op enig praedicaat en derhalve ook niet op de aanspraak „Freule,” doch men schijnt haar althans in Holland wegens den adeldom harer moeder zoo genoemd te hebben.

VAN DEN BUITEN.

V. FRETTEEREN.

SEDERT een paar dagen is het buiten weer „één witte wereld.” Het is begonnen op een windstillen dag. Groot en zwaar zweefden de witte vlokken neer, in zóó dichte massa's, dat het uitzicht heel beperkt was, de wereld heel klein werd; maar 't is niet de kleine wereld van een mistdag, die zoo zwaar, drukkend kan zijn, 't is nu iets intiems, iets knus, wat je ook ging gevoelen heel lang geleden, toen moeder je toestopte. Nu wordt de aarde met zijn plantjes en struikjes toegestopt, en je denkt, dat deze dat wel heel prettig zullen vinden, beschut en beschermd als ze zullen zijn tegen al te vinnige kou.

Steeds maar door zijgen de vlokken neer, de wind doet ze niet wegstuiven; 't is er nu om begonnen, het dekentje zoo snel mogelijk lekker dik en warm te maken en je ziet het dek zwaarder worden. Waar straks nog de grasprietjes overal uitstaken, is 't nu een wit veld, waarboven alleen nog maar enkele kleine jeneverbessenuitsteken, een heel donkere noot tegen dien witten achtergrond.

We zitten allen voor 't raam en kijken maar stilletjes naar de dwarrelende blokken, en komen onder de bekoring van dat gestadig neerzijgen, dat zoo'n kalme rust over je doet komen. Voor de kinderen duurt dat stille genieten niet lang, die moeten hun omgeving deelgenoot maken van wat ze zien. „Kijk eens, wat een groote!” „Zie, die daar tegen de ramen!” Een kalme rust is voor hen nog geen genot.

Den volgenden morgen ligt de sneeuw er nog, maar 't dooit, en we gevoelen iets van teleurstelling, dat we er niet lang meer van zullen mogen genieten. 't Zou echter anders worden: 's nachts gaat het vriezen, en er komt nog veel meer sneeuw zoodat zelfs de heide, al is 't dan wat onregelmatig nog, een wit veld is.

En morgen is 't „Drie Koningen.”

Een rustdag. De jacht is afgelopen, maar de konijnen hebben nog geen rust, en vandaag zal 't een jachtdag zijn voor den kleinen man.

Aan 't ontbijt zittend, zie ik Peerke en Sjeff de laan reeds komen opstappen, en een oogenblik later komt onze gediensstige binnen met de vraag, „of Peerke kon gaan fretteeren?”

Buiten is 't windstil, 't belooft een prachtdag te worden, dus zonder noodzaak niet thuis zitten, de spullen staan klaar en vijf minuten later is de houtvester buiten.

„Morgen, Peer, woude gij fretteeren? Allez dan, haal 't fret maar.” Daar hadden ze op gerekend, want als er de Heiligen dagen gejaagd wordt, — dan zijn de konijnen, die er dan geschoten worden, voor hen, en al verdienen ze dan ook geen daggeld, 't gaat toch veel mooier dan anders, want nu is de hoofshotel voor hen.

De hondjes, die reeds lang hebben begrepen, wat er te doen is, beginnen een oorverdoovend geblaf, gehuil en gejam, nu ze bemerken, dat zij niet van de partij zullen zijn, en „Heue” probeert zelfs, over het twee meter hooge gaas te klauteren, maar 't geeft hun alles niets, zij blijven thuis. Vandaag hebben we speciale hondjes nodig. Sjeffke heeft zijn „takske” meegebracht, een wonderlijk dier, stekelharig, mager als een hout, wat volgens Sjeffke zijn oorzaak vindt in 't feit, dat hij eens heeft willen zien, hoe een auto er van onderen uitzag, en sedert dien „vrèt ie niet goed meer, maar heer, op de konijnen is 't toch zoo'n goeie.” Veel dashonden-bloed zit er niet meer in, maar zijn lengte en korte pooten herinneren er toch nog aan, en vooral zijn oogjes. Sjors is zijn naam.

Peerke heeft een soort „spits” meegebracht, die gewoonlijk op 3 pooten loopt en den bijnaam heeft van „de professor”; 't is al een heel oud-gediende, een onverbeterlijke hond echter, om aan te geven of een pijp bewoond is of niet. Verder hebben zich Janus en Toon nog bij het gezelschap gevoegd. Toon, een

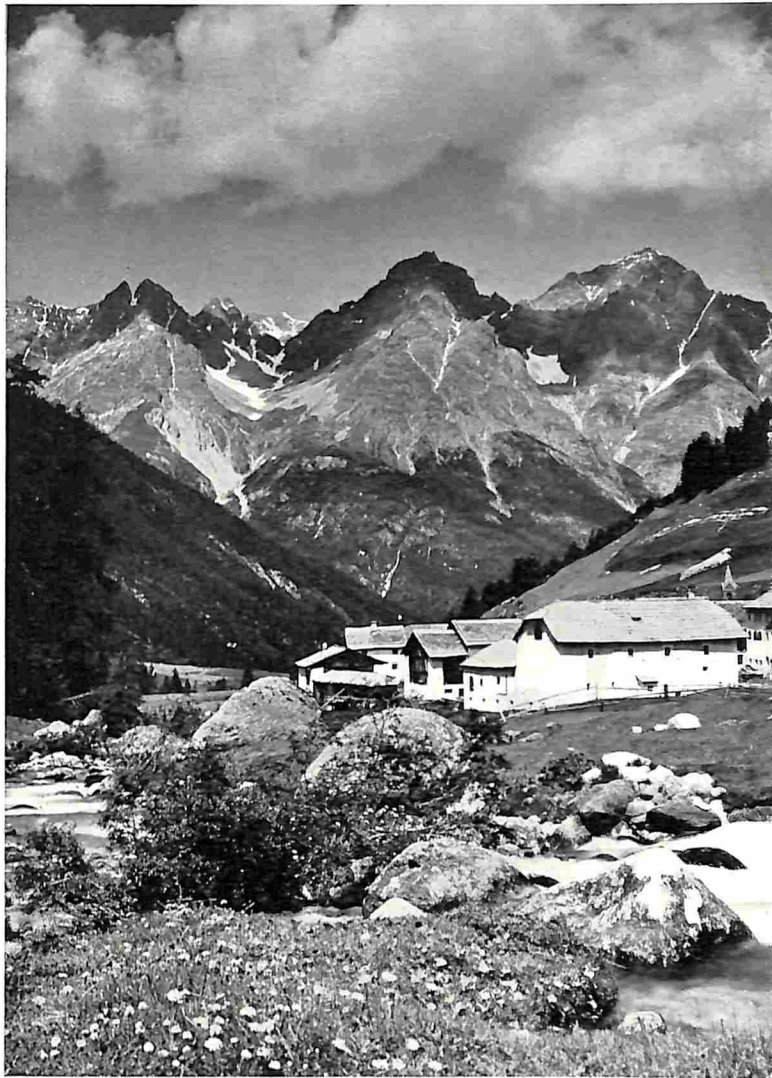
oud arbeider, een gepensioneerde, die, sedert kort in 't bezit van een konijnenacte, zijn geweer heeft meegebracht om den houtvester een handje te helpen, wanneer die er „neffen braait.” — 't Gezelschap is uitgedost in een ouden soldatenjas, een pracht gum-mimantel met ceintuur, groote petten op, en alle met een kleurige bouffantes om en . . . een sigaret in den mond. Wanneer we dan de ramen passeeren, staat moeder lachend den optocht gade te slaan en mompelt: „Vader is weer uit met zijn vrienden.”

„Ziezoo Peerke, waar moten we vandaag naar toe? Jij hebt de leiding.” „De konijnen zitten onder, houtvester, en we moesten naar de oude bosschen gaan, want in de ruigte zullen we ze niet vinden.” „Dat dacht ik ook, Peerke, wat dunkt je als we eens naar 't Elsterbosch gingen?” „Vooruit dus maar.”

Het zijn daar hooge dennen, met nogal veel pijpen, en op den kalen grond kunnen we de sporen goed zien. Ieder volgt er een, om te zien waar het op uitloopt, en heel lang duurt het dan ook niet, of het klinkt: „Hier zit er een in” — Even controleeren, ja, drie sporen gaan er in, twee gaan er uit, dus zal 't wel zoo zijn, en de professor „teekent ook”.

„Nou is 't zeker”, zegt Peerke. We zullen geen netjes voor

de gaten zetten; dat gebeurt alleen in 't dichte hout, wanneer er heelemaal geen kans is, om ze te schieten. Janus heeft de verzorging van 't fret, dat gehuisvest is in een kistje met hooi, aan een draagband hangend op den rug. „Zie zoo, ik ben gereed.” 't Fretje snuffelt even met zijn rose snuitje aan de opening en schuifelt dan naar binnen. 't Is nu stil zijn, doodstil en luisteren. We hooren een onderaardsch gerommel, Sjeffke en Peer kijken elkander eens aan en knikken, wat zooveel zeggen wil als: „'t is in orde.” Met gespannen aandacht word naar de pijpen gekeken, tot op eens een konijn er uitstuift, met kogelsnelheid tusschen de boomen verdwijnt, maar, pang, en daar rolt hij eenige malen over zijn bol, en mee zijn Sjors en de professor ook al aanwezig, en loopt Sjeffke er op toe. Sjors heeft de achterpooten te pakken en de professor rukt aan den kop. „Vooruit Sjeffke”. Ze zullen er twee van maken, Sjeffke gaat ook rukken, deelt een paar onzachte opstoppers uit, en 't eerste konijn is binnen. We gaan verder, en al gauw wordt er weer een mooie pijp gevonden, waar wat in zit. 't Zou nu echter minder vlot verlopen, want er kwam

IN DE STREEK VAN HET ZWITSERSCHE
NATIONALE PARK. HET SCARLTAL.

geen konijn uitstuiven, en 't fret kwam evenmin terug, — 't had zich vastgebeten. 't Konijn zat vermoedelijk in een blind loopende zijtak van de pijp, kon daar niet goed wenden, en 't fret zat er bovenop. 't Kan dan gebeuren dat na afloop 't fretje zich behaaglijk tegen 't nog warme konijn te slapen legt, en dan moet een schop worden gehaald, 't fret moet er uitgegraven worden, en dat kan alles met elkaar uren duren.

Toon en Sjefke zouden blijven wachten, en met Peer ging ik eens probeeren, of er niet hier of daar in een eiken wal, een konijntje uit te peuteren zou zijn. We waren hiermede een half uurtje bezig geweest, toen er in de verte een schot viel. „Ah, dat zal Toon zijn, 't fret is dus los.” En wij terug. Vanuit de verte zagen we reeds dat er iets niet in den haak was. Sjefke en Janus schenen erg op te spelen, en Toon stond daar tegen in te beweren, en juist toen we onder hun gehoor waren, begon Sjefke. 't Fret was er al spoedig nadat we weg waren uitgekomen en toen hadden ze een nieuwe pijp opgezocht, ze hadden er de netjes voor gespannen, want heel erg vertrouwden ze de schietkunst van Toon niet. Er was een konijn gesprongen en juist dat hij in 't netje zat, pang, daar schoot Toon 't konijn morsdood, en 't net in flarden. „Ja, maar 't zou er uitgesprongen zijn.” „Och kom, 't zat zoo vast als een huis, en waarom schoot ge dan dat andere konijn niet, dat er uit sprong en recht voor je uit den weg liep?” Toon wou niet toegeven, maar mij was 't geval vrij duidelijk. Toon had jachtfieber en dat is een minder aangename kwaal, voor de omstanders namelijk. Toon moest hier maar zien af te komen, jagende op zijn eentje, en heel gemoedelijk ging het: „Vader, steek jij nou die patronen in je zak want straks zie je een van ons voor een konijn aan”. Vroolijk keek Toon niet, hij bromde wat, maar de patronen gingen 't geweer uit, en we gingen weer verder onder de hoge dennen door, speurende naar de konijnenprenten, om er dan een goede uit te zoeken, liefst een heel versche, want die gaf de meeste kans om gauw te voeren naar een pijp.

Zoo speurende, zag je allerlei wat je anders niet ziet, een prent van een eekhoorn, die zijn voorraadschuren nagegaan was, daar was een fasant den weg overgegaan, een streep achter zijn pootafdruksels wees er op, dat het een haan moest zijn. Vooral vlak langs het water van de beek zag je heel wat, daar waren er boschbewoners gaan drinken, daar ook had de bunsing gejaagd, en eens zagen we er het spoor van den otter.

Inmiddels was het met sneeuwen opgehouden, de zon wierp gloedvlekken op de roode dennenstammen als van rood koper, en intens blauw teekenden de lange schaduwen zich af tegen de helle zonlichtvlekken op het witte sneeuwveld. Dat alles kwam door den lagen stand van de zon, waarvan de stralen nu bijna horizontaal in het bosch vielen.

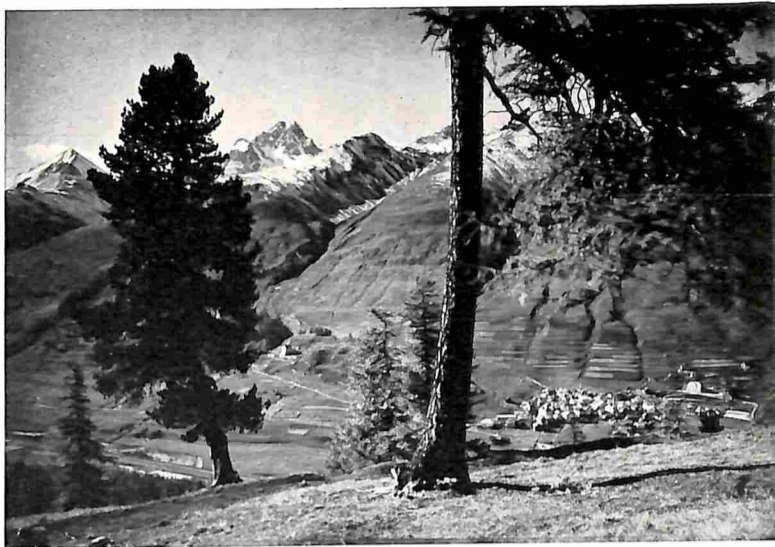
Het was iets wonder moois, wat je maar zelden ziet, en als stadsmensch misschien alleen nog maar bij een kunsthandelaar, want die hebben een gekleurde plaat, ik meen beukenstammen in de sneeuw, met blauwe schaduwen en fel gouden lichtvlekken daartusschen, een sterk sprekende plaat, die eenig idee kan geven van wat het zoo'n mooien middag kan zijn buiten in het bosch.

En wij buitenmensen, wij doolden daar maar rond door die dennenbosschen, en veel te gauw was het nog avond en Sjefke en Peerke, ze zagen geen blauwe schaduwen, ze zagen geen koperkleurige vlekken, ze lazen uit de prenten niet de geheimen van het bosch en toch ook weer niet concentreerden zich al hun gedachten op het feit dat ze 's avonds 27 konijnen mee mochten nemen. Zij ontleedden niet, wat het was, zij wisten niet, dat het de bevrediging was van oeroude instinkten, die ook hun voorouders er uit had gedreven zoo'n dag, om te speuren en te vangen hun buit.

Zij wisten alleen, dat het was geweest „een schoonen dag” en „'t Houd oe” klonk 's avonds hartelijk, en Peerke voegde er nog bij: „nou, tot een volgende keer waar.”

Zoo zij het.

HOUTVESTER.

ZUOZ MET PIZ RESCH.

Het Zwitsersche Nationale Park.

IN Zwitserland's Zuidoosthoek, in het prachtige Engadin, in een 1½ uur van Zuoz-Scanfs verwijderd wildrijke landstreek, waar frissche sappige weiden, rotswanden, wouden en kloven afwisselen, begint het Zwitsersche nationale park, dat zich over het gebied van den Ofenberg uitstrekt, in 't Scarldal bij Schuls-Tarasp. Het omvat hooge bergen, brongebieden, gletschers en bosschen, en is 8—10 K.M. breed en omstreeks 40 K.M. lang.

Het Zwitsersche volk heeft zich in dit streng bewaakte, voor de natuur gereserveerd terrein, het grootste van dien aard in Europa, een onvergankelijk monument geschapen. De bezoeker wordt in deze woeste romantische bergstreek getroffen door de meest zeldzame Alpenplanten en een groote verscheidenheid van dieren. Hier regeeren onbelemmerd de natuurmachten, en menig gems, hert en ree moet er zijn leven in de sneeuwlawines laten. De groene band der bergweiden en de trotsche toppen der bergreuzen zijn met kleurrijke bloemenpracht gesierd. In het park is de mensch een gast, die slechts onder voorbehoud wordt toegelaten, want geen bloem mag er geplukt worden, geen boom geveld, geen wild, ook als het tot de roofdieren behoort, mag lastig gevallen of gedood worden. Zoo kan er de adelaar, de koning van het luchtruim, rustig rondkringen en zijn honger stillen op de wijze die hem goeddunkt. De snelle gems, de gespierde steenbok, de vlugge ree, het grappige mormeldier, de vos, de marter, de bunzing, de raaf, de muis, ja zelfs de gletschervloer, zij zijn er veilig voor den mensch, en kunnen rustig voortleven, voorzoover zij niet als zwakkere wezens volgens de natuurwetten aan de sterkere ten prooi vallen. Wat zou de in 1837 gestorven

SLOT TARRASP BIJ HET NATIONALE PARK.

befaamde jager Colani, de „Koning van de Bernina” genaamd, die tijdens zijn leven beren, herten en meer dan 2000 gemzen gedood heeft, wel zeggen, als hij dit vreedzame natuurmonument zag?

Van een oude belangwekkende beschaving en kunstzin spreken de lieve Engadin-dorpjes in de omgeving van het park, zooals Scanfs, Zuoz, Schuls, Schloss Tarasp en Scarl, die met hun typische huizen het oog bekoren en boeien. Zij belichamen de hooge ontwikkeling van deze landstreek in kultuur-opzicht.

L.

LENTEDAG.

De warme lentedag was zwoel van geuren
Van gouden regen, meidoorn en seringén,
Een tooverweelde van wel duizend kleuren,
Die warmtedronken 't stralend zonlicht vingen.

'k Ademde diep en dronk de
zoetheid binnen,
Die lentedag mij bood in
bloemenschalen;
En 't was me als hoorden
mijn verwarde zinnen
Een zachte stem iets wonder-
schoons verhalen.

Ik hief mijn armen en ik
sloot mijn oogen
En opende mijn mond in
zoet verlangen.
In 't teere frische froen,
zachtkens bewogen,
Ruischte de wind zijn jonge
liefdezangen.

ANNIE VAN LEEUWEN.

VOORJAAR.

DE lijst, even, een volle toon, even een klein gesprekje, zoo even maar.

Wat zie ik daar niet ineens, in wat voor een weelddag ben ik gekomen, terwijl toch de sneeuw nog ligt en de aarde daaronder te droomen.

Wat voor een weelddag als de bloemen beginnen te bloeien, al de boomen openen de knoppen, al de blaadjes groeien, groeien!

Wat voor een weelddag, het gras, dat is vol made-liefjes en boterbloemen, de lucht is één trilling van warmte en zon en van de kleine bijenvleugellichtjes en van de gonzende, zware hommels.

Wat voor een weelddag, met een hemel zoo diep en met wolken, blanke schepen, die de Westewind aan het laden en lossen is.

O, jou merel, in je kort gesprekje heb je dit alles omvat, met zoo 'n enkel zinnetje mij al gegeven wat er zal komen, zal komen, zal wezen straks, wanneer de seringén bloeien. Wanneer alles geurt, de aarde, de vochtige grond, al de bloemenharten geven kostelijk odeur en de balsempopel, ja, de balsempopel, daar in den tuin bij het muurtje, met de nog nieuw verniste blaadjes rijkt, rijkt, ik weet niet hoe ver in het rond, die krachtig makende dronk van saamgelezen kruiderigheid.

Die dronk, waarin het voorjaar is!

Wat ben je toch knap, jij zwarte vogel, met zoo'n enkel paar tonen dit alles te kunnen zeggen, wat ben je toch zeker en overtuigd.

TINE COOL.

Uitspraken van buitenlanders over Holland's natuurschoon.

(Vervolg).

....Op dien dag, zooals meestal, was het uitspansel bedekt met wolken die zich voortdurend scheidden en ineen smolten; in één uur tijds verwisselden alle verlichtingen, die ten onzent nauwelijks in één dag zich toonen. Soms was de zee pikzwart en van vredelievend karakter; in den verren gezichtseinder eene verlichte wit-verzilverde streep. Eensklaps verdwijnt de donkere tint en de wateren worden over eene groote uitgestrektheid groen van kleur, alsof ze met gras bedekt waren; men meende te varen op de Hollandsche weiden, losgerukt van het vasteland. Een oogenblik later gaat deze mooie groene tint over in een modderig geel, welke het water aan een vuilen poel doet gelijken, waarin wanstaltige en afgrijselijke dieren moesten zwemmen. Nauwelijks kon

men door den nevel verre schaduwen onderscheiden, noch de klokkentorens en de molens van de kust; men was geneigd aan te nemen, dat het op dat oogenblik nacht werd en het regende.

Een oogenblik daarna schenen de molens, de torens en de gebouwen te naderen, schitterend in het zonlicht als of ze verguld waren. Langs de kusten in 't midden der golf dreven en verdwenen slagschaduwen verlicht en kleurrijk, dan nachtelijk somber, dan zuidelijk helder — stormdreigingen vermengd met liefelijke verschijningen; men werd geneigd te gelooven dat dit tafereel eene geheimzinnige rede van bestaan ten grondslag had, eene beteekenis, reikend boven menschelijke kennis, en dat daarboven onzichtbare waarnemers waren om het te begripen. Hier en daar zag men schepen met zwarte zeilen, die schenen met rouw omgord om de doden te vervoeren.

EDMONDO DE AMICIS.....
Holland 1885

(Parijs, Hachette & Co.)

Monnikendam moet met een paar woorden herdacht worden, alvorens we het land van Marken verlaten. Gezien bij een breeden Junihemel, als de natuur groen is en de kleuren van land, zee en uitspansel het oog verrukken;

of bezocht in Februari als de wateren zijn omgezet in gladde harde wegen, waarlangs de schaatsenrijder glijdt; immer boeit de oude ingeslapen stad den bezoeker meer dan iets dergelijks in Europa....

RICHARD LOVETT, *Pictures from Holland* Londen,
The Religious Frat Society, 1887.

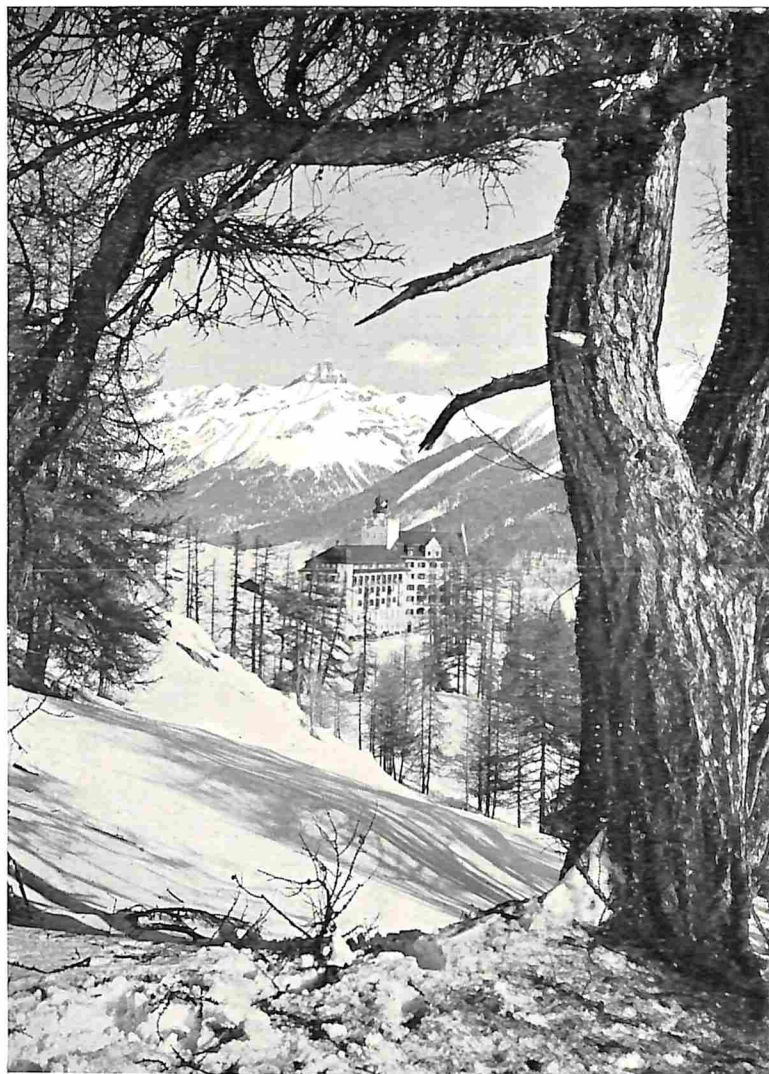
....Holland is het land der kleur.

PAUL EUDEL *La Hollande et les Hollandais. Impressions de voyage.* Paris H. Le Soudier. 1906.

Uw Hollandsche landschap heeft iets ongemeen vredelievends; het noodigt uit tot rust na volbrachten arbeid.

G. DE BEAULIEU, *Berlijn* 1900

....Niettegenstaande het vlakke van het land en het gemis aan bosschen en bergen, vermeerdert de aantrekkelijkheid van Holland naarmate onze kennis ervan stijgt. Moeielijk is het dit gevoel te ontleden, maar waarschijnlijk wordt het opgewekt door de daar heersche rust en de onverstoerbare kalmte. Door de afwezigheid van het in 't oogloopende, op

ZUOZ-CASTELL. OP DEN ACHTERGROND HET
NATIONALE PARK.

vallende en abnormale, wordt het intellect verzoend ten opzichte van menig onderdeel, daar alles van harmonie en wijding getuigt, en een nieuw ideaal van schoonheid omsluit.

DEMETRIUS BOULGER. *Holland of the Dutch*. Londen
Jsaar Pitman & Sohn 1913.

De glorie van Holland is zijn koloriet. Overal schijnt opgeschilderd te worden, op de huisdeuren, booten, vensterdorpels, muren, overal maar niet op de blauwe oogen noch op het vlashaar van dochters en kinderen; — om ten slotte een gemengden indruk van vroolijkheid en rust te schenken, elders niet aan te treffen. Vóór vele vervlogen jaren wortelde dit nationaal genie voor kleur in de schilderkunst, en de traditie hiervan is volstrekt niet heden dood. Wij bezitten menige mooie Hollandsche schilderij, maar het is geraden om naar Holland te gaan om waar te nemen, hoede voortreffelijkste dingen uit het dagelijksche leven van het volk artistiek aandoen en de uitdrukking zijn van hun onvervalscht wezen.

H. W. MASSINGHAM. „*The Nation*” Juli, 1921.

... Het Hollandsche landschap is eene verzadigdheid van atmosfeer.

Deze onmetelijke horizonten, alwaar niets de gelijkvormigheid kwetst noch verkleint, geven eene weldadige rust aan ons gemoed; de lichte nevels die den achtergrond in een wazig kleed hullen en dezen in 't oneindige weerkaatsen, verlevendigen ontelbare droomen; in deze ineensmelting in de verte van hemel en aarde, in de vereeniging van de werkelijkheid en het ideeële, wordt eene eigenaardige poëzie geboren: bij mooi weêr, als deze prachtige horizonten gedompeld zijn in het zonnelicht, is de indruk zacht en bekoorlijk; bij slechte weersgesteldheid echter, als de jagende wolkevaarten laag langs den bodem scheren, als de stormen al deze gratie verstoren, dan is het tafreel schoon door hevigheid en wildheid, en bereikt eene grootsheid, die niet werd verwacht. . . . De luchten van Holland zijn verrukkelijk, drijvend, afwisselend, kleurrijk, veranderen voortdurend. . . . Het uitspan- sel is meestal bewolkt; wolken van allerlei gedaanten drijven er doorheen, voortgejaagd door hevige winden als een troep verwilderde schapen; ze zijn helder met zwarte randen of

gelijkvormig en metaalkleurig van gedaante; op de stille wateren vertoonen ze uitgebreide leikleurige vlekken; ze drijven, stapelen zich op, gaan uiteen, en toonen plotseling een schitterend azuur. Of ze zijn luchtig en rose op enkele avonden, of geheel wit, gelijkend op vlokken van lichte, zuivere watten, in den kalmen morgenstond. Of wel is het uitspan- sel overal zacht blauw, en dit blauw is aan den horizont iets roseachtig, en lichte nevels, die doen denken aan rood getinte zeilen, blijven hangen aan verafgelegen boomen. Of wel, op een regendag, is het uitspan- sel, — triestig en van een vuil grijs, — laag hangend, en de rose sluiers schijnen losgescheurde sombere floersen. Maar het geringste windzuchtje doet uiteendrijven dit grissaille (schilderwerk met wit en zwart) en verjaagt dien regen en dan zal hoog aan den wijden schoongewassen hemel het schitteren met buitengewone lichtsterkte.

Amsterdam! Welk Noordsch dichter zal de schoonheid van Amsterdam bezingen! . . . Op elk oogenblik ontmoet de blik motieven voor een kunstschilder. . . . HENRY ASSELIN.

La Hollande dans le monde. Paris, Perin Cie. 1921.

WAT IS INSTINCT?

door

C. BINGHAM NEWLAND.

(Vervolg).

HOOFDSTUK X.

HET VLIEGEN.

HET vliegvermogen schijnt zich behalve bij insecten, want bij deze vinden wij er al heel vroeg sporen van, het eerst in de groep der kruipende dieren te hebben ontwikkeld, ofschoon het hier sedertdien weer verdwenen is. Daarna ontstonden er gevleugelde vogels op aarde, en nu heeft elk der overige groote natuurlijke groepen, (te weten: vogels, visschen en zoogdieren), vliegende vertegenwoordigers. Had de vliegkunst zich niet zoo ontwikkeld, dan zou de mensch, die zich naar de natuur richt, mogelijk nooit ontdekt hebben dat een lichaam zich kan ophouden en voortbewegen in een element lichter dan hijzelf. Ofschoon

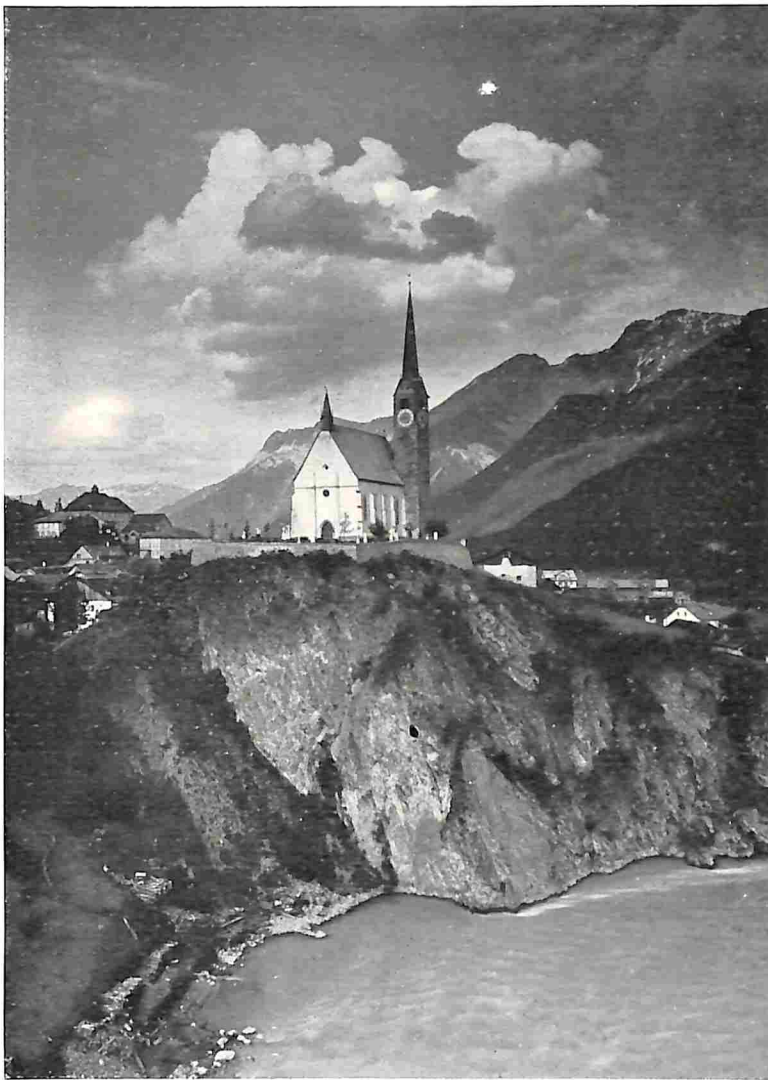
de mensch altijd het goede voorbeeld heeft gehad, duurde het geruimen tijd eer hij er in slaagde eenigermate de vlucht van een vogel na te bootsen — verbazingwekkend gevolg van natuurlijke evolutie.

Met het vliegtuig, een wonderbaarlijke vinding van 's menschen bedrevenheid en vernuft, is deze waarschijnlijk de natuurlijke vliegwijze zoo dicht genaderd als hij maar kan, want, ofschoon gewijzigd en verbeterd, moet het altijd blijven wat het is — een werktuig, een mechanisme niet verbonden met den vlieger, wiens leven geheel afhangt van de werking der bewegende deelen. Maar zoo is het niet met den vogel, wiens vlerken *deelen* zijn van hemzelf, die hij volkomen in bedwang heeft — vlerken die altijd klaar zijn en in staat om 't op te nemen tegen elke willekeurige gril der atmosfeer.

Vliegen is voor den vogel even natuurlijk als loopen voor den mensch; in geen van beide gevallen is er onderricht noodig, de gave ontwikkelt zich vanzelf, onbewust. Liefheb- bende moeders verkeerden in den waan dat ze haar kind leeren loopen, maar dit is natuurlijk in werkelijkheid niet zoo. Wanneer een kind geheel aan zijn lot werd overgelaten, zou het van zelf gaan loopen, zoodra zijn beentjes sterk genoeg waren

om het gewicht van zijn lichaam te dragen. Evenals zijn allervroegste voorouders begint een kind met op handen en voeten te kruipen; na een poos klemt het zich instinctief aan een houvast (zijn voorvader misschien aan een boom) en trekt zich op tot het overeind staat, waardoor 't gewicht op de beenen komt te rusten, die daardoor krachtig worden. Dit is de eerste schrede langs natuurlijken weg. De volgende is, dat het van 't eene steunpunt naar het ander er vlakbij wankelt. Als de stevigheid toeneemt, is er geen steun meer noodig en de mensch in wording stapt de wereld in, recht overeind, niet uit eigen wil, maar omdat de natuur hem tot een recht opgaand wezen bestemde.

Wanneer we de Natuur bekijken, merken we, dat de jongen van vogels waarop gejaagd wordt en andere (grondvogels) er, zoodra ze uitgebroed zijn vandoor gaan, en jonge eendjes vallen soms uit den dop in het water, waar ze zoo klein als ze zijn even vroolijk rondzwemmen als de moeder. Zij leeren het niet; ze behoeven niets te leeren; hoe ze het doen moesten wetenze onbewust. De pooten zijn in dergelijke

BIJ HET ZWITSERSCHE NATIONALE PARK.
KERKJE TE SCHULS.

gevallen al frisch en sterk ontwikkeld. De pooten van vogels die in boomen leven zijn daarentegen bij 't uitkomen zwak en niet sterk genoeg om het lichaam te dragen; maar deze klasse moet zich om zich voort te bewegen meer op de kracht der wiken verlaten dan op de pooten; daarom is er voor deze tijd genoeg om zich te ontwikkelen terwijl de slagpennen groeien. Dit is de oorzaak waardoor de vogels in hun nest moeten blijven tot pooten en vlerken geschikt zijn om ze te gebruiken. Zoodra ze 't nest verlaten, zijn de jonge vogels in staat op een tak te gaan zitten en korte eindjes te vliegen als de gelegenheid dat zoo vraagt. De eerste poging om te vliegen is natuurlijk nog niet veel anders dan wat gefladder, meer ten gebruke van gebrek aan kracht, dan uit onbekendheid met 't gebruik van hun vleugels.

Dat vogels hun jongen leeren vliegen wordt algemeen aangenomen, en er is dan ook eenige grond voor. Maar, wanneer we de natuur bestudeeren, dienen we er voor te waken ons niet door den schijn laten bedriegen. Laat ons eens kijken hoe dat in zijn werk gaat. De jongen bijvoorbeeld van kleine vogeltjes, musschen, vinken enz. vliegen, zoodra ze maar het nest hebben verlaten, vrij in de boomen rond en raken op die manier uit elkaar. Als deze diertjes een geschikt tak hebben gevonden, blijven ze, wanneer ze niet worden verstoord, rustig tusschen 't gebladerte verscholen, op dezelfde plaats zitten, waar de ouders ze opzoeken en met geregelde tusschenpoozen nog een paar dagen blijven voeren. Ondertusschen raken staart- en slagpennen van 't jonge goed volgroeid. Nu beginnen de vogels rond te vliegen en zijn ze zoo ver dat ze hun eigen voedsel kunnen zoeken. Maar de onmiddellijke omgeving (een boschje misschien) schaft het voedsel niet waaraan deze vogelsoort behoefte heeft; daarom ziet men de oude ter hulp komen. Door 't uiten van loktonen trekken deze de aandacht der jongen en overreden ze mee te gaan; ze *fladderen* achter hun ouders aan, die den weg wijzen naar het dichtstbijgelegen veld of open terrein grenzend aan het boschje; hier beginnen de jongen op den grond voor zichzelf te pikken.

Nog een voorbeeld van iets, dat op onderricht door de ouders lijkt, zien we, wanneer een paar zwanen over het watervlak klapwieken, door alle jonge zwaantjes gevolgd. Met al dat leven en hevig vleugelgeklep is 't een aardig tafereeltje, dat altijd de aandacht trekt. Zoodra ze den oever bereikt hebben, vouwt het heele gezelschap de vleugels op en doorploegt het water, tot ze geen vaart meer hebben; dan keeren ze zich om en 't spelletje begint weer van voren af aan in omgekeerde richting. Deze vertooning, die zich dagelijks herhaalt, heeft alle overeenkomst met een vliegles. Toeschouwers roepen uit: „kijk die zwanen hun jongen eens leeren vliegen!” En het heeft er werkelijk wat van. Maar ik geloof dat als men er de oude zwanen naar vragen kon, zij zouden zeggen:

„Het doel van deze vertooning is niet om de jongen te leeren vliegen, want dat zouden ze natuurlijk in alle geval wel leeren; maar eenvoudig om van ze af te komen. Na 't een paar keer beproefd te hebben, weten we 't zoo aan te leggen, dat we de jonge zwanen de lucht in krijgen en dan nemen wij ze mee naar zee of naar de grootere meren, en als ze probeeren terug te komen, voelen we ons genoodzaakt ze weg te jagen, hoeveel wij ook van ze houden; want ge zult wel merken, dat dit water maar klein is en er dus niet op berekend om meer dan ons tweeën te onderhouden als eens de winter begonnen is”.

En zoo is het. Een paar zwanen nemen een meertje of een vijver in bezit en blijven er hun levenlang wonen. Is er een eiland in het meer, zooveel te beter, dan zal dat stellig uitverkoren worden als nestelplaats.

Het water en zijn omgeving leenen zich in alle opzichten tot zomerverblijf voor een paar vogels met hun jongen, als er overvloed van groen is, maar de plek kan geen aantal dezer groote vogels onderhouden; daarom moeten de jongen ergens anders heengestuurd worden om voor zichzelf te zorgen.

Een natuurwet gebiedt: elk geslacht dat ter wereld komt zal op zijn tijd uiteengedreven worden en wijd en zijd verstrooid, opdat in de leemten voorzien en de aarde vervuld

worde. De oude zwanen hebben ondertusschen geen bewust-begrip van deze groote bedoelingen, maar daar ze één zijn met de natuur, worden ze onbewust gedrongen zus of zoo te handelen op bepaalde tijden. Dit doen zij met de uiterste regelmaat en stiptheid; en niet alleen zwanen, maar al wat in 't wild leeft, zoowel dieren als planten.

Zwanen timmeren aan den weg; ze zoeken geen dekking, maar weerstaan den vijand dapper in 't open veld, zelfs zoo dat ze wel aanvallend optreden, en in 't broedseizoen zuiveren ze de omgeving, het nest van alle levende wezens. Ze zijn zoo kwaadaardig wanneer ze 't druk hebben met huishoudelijke bezigheden, dat men niet zonder gevaar bij het nest kan komen, maar 't mannetje en 't wijfje (voor hun leven gepaard) toonen een innige liefde en verknochtheid aan elkaar, ofschoon ze wel eens boos worden ook.

Zwanen lijken zoo op elkaar, dat het vrijwel onmogelijk is, een bepaalden vogel weer te kennen, wanneer er een aantal bijeen is. We kunnen echter de mannetjes, de wijfjes en de jonge zwanen onderkennen; overigens lijken alle dieren in hun soort als twee druppels water op elkaar.

Nu is het de vraag hoe de vogels er in slagen zich aan hun eigen wederhelft te houden, wanneer ze in grooten getale zijn (zwanenvlucht).

De veronderstelling dat een echtgenoot in de vogelwereld zijn vrouwtje aan 't gezicht of door andere kenmerkende hoedanigheden kan herkennen, zou insluiten, dat we nog op het oude dwaalspoor waren — rekening hielden met oordeelend verstand.

Iets naar uiterlijke kenteekenen herkennen en thuisbrengen, beteekent op zijn minst een oogenblik nadenken. Maar we zijn 't er over eens, dat vogels niet nadenken, zelfs niet even (denken is onmogelijk zonder woordvormen); een wijfje goed opnemen om haar te herkennen kan dus niet geschieden zonder bewuste geestelijke inspanning. Vogels behoeven volstrekt geen moeite te doen, omdat telepathie hen, binnen zekere grenzen, verbindt; bij een paartje is de band nog sterker. Zoo vinden de vogels elkaar, zoowel overdag als 's nachts, zonder dat ze elkaar hoeven te roepen.

Zoals ik aan 't begin van mijn betoog gezegd heb, er is nog slechts een spoor van

telepathie in den mensch waar te nemen; de gave is afgenomen naarmate zijn bewustzijn de leiding kreeg. Daarom is ze niet meer volstrekt noodzakelijk. Maar in de Dierenwereld is de telepathie een werkelijke kracht, een onverbreekelijke band van het onderbewustzijn. Op die wijze staan de dieren in *onderlinge verbinding*; er is een zwiigende gedachtenwisseling tot stand gekomen, die mijns inziens een verklaring geeft voor de gezamenlijke bewegingen en verrichtingen van twee of meer dieren die in volkomen eensgezindheid zonder taal of leiding samenwerken. Als dit zoo is, kan men ook begrijpen hoe een paar vogels tezamen een nest bouwen. Telepathie is het vermogen om een geestelijke trilling onder 't verrichten van verwante handelingen te beantwoorden. Zielsverwantschap is de eenige, groote macht overal in de Natuur. Zielsverwantschap is Liefde — liefde, de oorsprong aller dingen. . . .

De zwaan (*Cygnus olor*) is de zwaarste Britsche vogel die vliegt. Zijn vleugels zijn buitengewoon krachtig, en wanneer ze de lucht doorklieven, maken ze een fluitend geluid, dat op verren afstand te hooren is.

Het gewicht van een volwassen zwaan bedraagt bijna veertien K.G. en zijn vlucht meer dan zes voet. Het goudhaantje weegt ruim vijf en een halven gram met een vlucht van vijftien centimeters. De vleugels van beide soorten zijn eender gebouwd, en zoo is 't met alle vogelvleugels. De bevedering, aan wijziging onderhevig, is bij alle ook hetzelfde. Dit toont duidelijk dat een vogelvleugel het allerbest voor het doel geschikt is. Hij heeft zich op natuurlijke wijze ontwikkeld en is blijkbaar af, want het is ondenkbaar dat het vliegen volmaakter zou kunnen wezen, dan sommige vogels het ons voordoen. Zoo de koninklijke vlucht van een adelaar, de wonderbaarlijke kunststukjes, die de gierzwaluw in de lucht uithaalt, of de bliksemsnelle vaart van de kolibri, om er slechts drie te noemen. Deze vliegers hebben inderdaad, alle in hun eigen rijk, het meesterschap in hun element bereikt

(Wordt vervolgd).

Foto Krusinga.

MET Z'N ACHTEN.